

Keski-Suomen hyvinvointialueen palveluiden myöntämisen perusteet vuodelle 2026: vammaispalvelulain (675/2023) soveltamisohje 1.1.2026 alkaen

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta 13.11.2025 § 55
1657/05.00.00/2025

Valmistelija palvelupäällikkö Elina Hienola p. 050 331 2737
johtava sosiaalityöntekijä Nita Partio p. 050 464 3068

Selostus asiasta

Yleistä

Vammaispalvelulain mukaisten palveluiden tavoitteena on toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa niiden toteutumisen esteitä; tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista sekä turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut. Kyseisiä palveluja ja tukitoimia järjestetään silloin, kun vammaisen henkilö ei saa hänelle riittäviä ja sopivia palveluja tai etuuksia muun lain nojalla.

Hyvinvointialueen vammaispalvelulain (675/2023) soveltamisohjeeseen on tarkoitus tehdä tarkennuksia vammaispalvelulain mukaisten palveluiden myöntämisestä suhteessa ensisijaiseen lainsäädäntöön. Soveltamisohjeeseen nostetaan palveluittain ne ensisijasein lainsäädännön mukaiset (esim. sosiaalihuoltolain mukaiset) palvelut, joka tulee harkittavaksi ensisijaisesti asiakkaan palvelutarpeeseen. Henkilökohtaisen avun (VPL §9) osalta täsmennetään matka-, majoitus- ja ateriakulujen korvaamista ostopalvelu- ja palvelusetelimallissa. Liikkumisen tuen osalta täsmennetään toiminnallisen lähikunnan käsite sekä mahdollisuus liikkumisen tuen toteuttamistapojen yhdistelemiseen. Lisäksi soveltamisohjeeseen on nostettu myönnettävien liikkumisen tuen matkojen pituuden mahdollinen vaikutus myönnettävien matkojen määrään.

Uutena harkinnanvaraisena palveluna soveltamisohjeeseen nostetaan määrärahasidonnaisen liikkumisen tuen palvelu heille, jotka eivät täytä uuden vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen myöntämisen kriteerejä, mutta tarvitsevat kuljetuksen päivä- ja työtoimintaan.

Lainsäädäntö

Vammaispalvelulakia sovelletaan erityispalveluiden järjestämiseen niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän toimintarajoitteen johdosta välttämättä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä. Vammaispalvelulain perusteella järjestetään palveluita vain, jos muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä. Asiakkaan edusta säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 4 ja 5 §:ssä. Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestetään vammaiselle henkilölle vain, jos hänen välttämätön avun ja tuen tarpeensa poikkeaa siitä, mikä on henkilön elämänvaiheessa tavanomainen tarve.

HE 92/2025 vp (ehdotetun lain soveltamisalan muutoksen) on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026. Tähän uudistukseen liittyvät mahdolliset vaikutukset on kirjattu vihreällä kappaleeseen 1. Mikäli lain soveltamisalan

muutos hyväksytään ja se astuu voimaan suunnitellusti 1.1.2026, sovellettaisiin soveltamisohjeen 1 kappaleen vihreää tekstiä, ja sinisellä (aiempi soveltamisala) poistetaan soveltamisohjeista. Mikäli lain soveltamisalan muutosten voimaantulo lykkääntyisi, sovellettaisi jatkossakin 1.1.2025 voimaan astunutta lainsäädäntöä ja jo hyväksyttyä vammaispalvelulain soveltamisalaa, joka on kirjattu kappaleeseen 1 sinisellä. Siinä tapauksessa vihreällä kirjoitettu teksti poistetaan.

Nykytilan kuvaus

Tehtävät muutokset ovat suurilta osin tarkennuksia, ja on tehty tukemaan palveluita myöntävien viranhaltijoiden päätöksentekoa. Vammaispalveluita myönnetään Keski-Suomen hyvinvointialueella noin 5700-6000 henkilölle. Esimerkiksi VPL-kuljetuspalveluita myönnetään noin 4096 asiakkaalle ja henkilökohtaista apua 1686 henkilölle (syyskuu 2026). Asiakasmäärä henkilökohtaisessa avussa on kasvanut vuoden 2026 aikana 1507:stä 1686:een.

Vaikutusten arviointi

Esitettävillä tarkennuksilla vammaispalvelulain perusteella myönnettävien palveluiden päätöksenteon ja palveluiden myöntämisen soveltaminen yhtenäistyy entisestään hyvinvointialueella, ja vammaispalvelulain mukaisten palveluiden suhde ensisijaisen lainsäädännön palveluihin tarkentuu. Soveltamisohjeilla ei voida kohdentaa vammaispalvelulain mukaisten palveluiden myöntämistä esimerkiksi vain tietyille vamma- tai asiakasryhmille.

Käsittely muissa toimielimissä

Vammaiseuvosto käsitteli myöntämisen perusteen kokouksessaan 30.10.2025 § 62. Kokouksessa ei esitetty muutoksia myöntämisen perusteisiin.

Toimivalta

Hallintosääntö § 18

Esittelijä	Vastuualuejohtaja, strateginen johtaminen ja järjestäminen Pihl Anu
Päätösehdotus	Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta päättää hyväksyä ehdotetut vammaispalvelulain (675/2023) soveltamisohjeen sekä erityishuollon myöntämisen perusteet vuodelle 2026. Mikäli valtuuston talousarviopäätöksellä on vaikutusta tehtyyn päätökseen, niin asia otetaan uudelleen käsittelyyn Terveiden ja hyvinvoinnin lautakunnassa joulukuussa ja tehdään uusi päätös.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.